A NEKT-Követő 2026-os eredményei: a nemzeti klímacélok szépek, kár, hogy a valóság nem olvassa őket

A Nemzeti Energia és Klímaterv (NEKT) alakulását nem könnyű követni. NEKT-Követőt először a LIFE Unify projekt (2019-2022) fejlesztette ki, a LIFE TogetherFor1.5 projekt (2022-2025) kibővítette, és most a LIFE Plan4Climate projekt (2025-2028) továbbfejlesztette. Ez egy online eszköz, amely vizuálisan ábrázolja a Nemzeti Energia és Klímatervek ambícióit és végrehajtását, üvegházhatásúgáz-kibocsátási, energetikai és társadalmi mutatók alapján.

NEKT-Követő és annak 2026-os frissítése

A **NEKT-Követő** kettős funkcióval rendelkezik: egyrészt felméri a legfrissebb NEKT-ek **ambícióit** – összevetve azokat régebbi, 2019-es NEKT-ekkel, és az EU 2030-as éghajlati céljaival és energia-referenciaértékeivel. Másrészt figyelemmel kíséri, hogy a nemzeti kormányok a tervek szerint **végrehajtják-e** a NEKT-et; összehasonlítva azokat a történelmi adatokkal (EEA és Eurostat). Az eszköz jelenleg 17 uniós tagállamot fed le, ezek: Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Franciaország, Görögország, Horvátország, Írország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Szlovénia.

A 2026-os frissítés, amelyet a LIFE Plan4Climate projekt keretében dolgoztak ki, 2024-ig terjedő historikus adatokat mutat be, lehetővé téve a tagállamok NEKT-jei végrehajtásának pontosabb értékelését. Bár még korai lenne értékelni a frissített NEKT-ek szakpolitikáinak és intézkedéseinek hatását, az idei felmérés különösen jelentős, mivel a 2024-es történelmi adatok lehetővé teszik a közvetlen összehasonlítást a frissített NEKT-ek forgatókönyveivel és tervezett fejlődési pályáival (ahelyett, hogy az elavult 2019-es tervekkel kellene dolgozni). Más szóval, a NEKT-Követő most nagyobb pontossággal mutatja, hogy a **tagállamok vajon elérik-e a legújabb, önmaguk által elvárt ambíciós szinteket.** Emiatt, míg a tájékoztató korábbi kiadásai elsősorban a tervek ambícióira összpontosítottak, **a mostani frissítés a végrehajtásra helyezi a hangsúlyt.** Ez a tájékoztató a NEKT-Követő idei frissítésének főbb megállapításait mutatja be, a 2024-es történelmi adatok alapján. Minden szakasz ajánlásokat is tartalmaz a 2030 utáni európai jogalkotási folyamatra vonatkozóan. A főbb megállapítások a következők:

Üvegházgáz kibocsátás

1. **2024-ben a bruttó kibocsátások nem mindig csökkentek a várt nemzeti forgatókönyvekkel összhangban,** miközben a LULUCF-adatok továbbra is megbízhatatlanok – ez megerősíti, hogy a 2030 utáni keretrendszernek külön célértékként kell kezelnie a bruttó üvegházgáz-kibocsátásokat és az elnyelést.

A bruttó ÜHG-kibocsátás a NEKT-Követő által lefedett legtöbb uniós tagállamban 2024-ben csökkent az előző évhez képest, Belgium, Ciprus, Görögország és Szlovénia kivételével. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy a bruttó ÜHG-kibocsátás az egyes uniós tagállamok által a saját NEKT-jeikben megadott nemzeti forgatókönyvekben előre jelzett ütemben csökkent. Valójában több ország (a 17-ből 7) alulteljesített a NEKT-forgatókönyveihez képest: Ciprus, Csehország, Horvátország, és Spanyolország mutatta a legnagyobb (és leginkább aggasztó) relatív eltéréseket. Ezzel szemben a bruttó ÜHG-kibocsátás a 17 országból 10-ben összhangban volt a NEKT-ben szereplő elvárásokkal, vagy azoknál jobb volt, amelyek közül néhány (Bulgária, Észtország, **Magyarország** és Olaszország)

jelentősen jobban teljesített a vártnál. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezek az országok jó úton haladnak a 2030-as bruttó ÜHG-kibocsátási céljaik elérése felé: amint azt a korábbi elemzések is kimutatták, számos nemzeti cél ambiciózusabb volt annál, amit a forgatókönyvek előírtak (nem is beszélve arról, hogy elegendőek-e ahhoz, hogy méltányos hozzájárulást nyújtsanak a Párizsi Megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez).

A nettó ÜHG-kibocsátások esetében a történelmi adatok és a NEKT-forgatókönyvek közötti összehasonlítás sokkal kevésbé erőteljes, mivel minden javulást a LULUCF, azaz a NEKT-Követő adatok legkevésbé megbízható összetevője vezérel. A történelmi adat és a NEKT-forgatókönyv alapéve közötti eltérés (szinte mindig) nagyon nagy: Németországban eléri a -93%-ot, Szlovéniában a -91%-ot, Cipruson a +87%-ot, Írországban a +61%-ot, Észtországban a -57%-ot és Franciaországban a -52%-ot. **Ezek nem mellékes számviteli problémák, sokkal inkább a LULUCF jelentési rendszer és adatkészlet alapvető megbízhatatlanságát tükrözik.** A rendszer ismételt újraszámításoknak és jelentős változásoknak van kitéve egyik évről a másikra, ami akadályozza a hiteles hosszú távú forgatókönyvek kidolgozását. Ez a gyengeség valószínűleg még jelentősebbé válik, mivel a szélsőséges időjárási események, beleértve az erdőtüzeket is, évről évre változékonyabbá teszik a nyelő illetve kibocsátó adatokat. Emiatt a 2030 utáni keretrendszernek nem szabad egyetlen összevont nettó adatra támaszkodnia: a bruttó üvegházgáz-kibocsátást és elnyelést (mind a LULUCF-ból, mind az ipari elnyelésekből) külön célértékként kell kezelni.

Magyarország esetében a bruttó ÜHG-kibocsátás ígéretesen csökkenő tendenciát mutat. A LULUCF értéket 2019-ben még csökkenő tendenciával tervezték, azóta sajnos csökkenő ÜHG-megkötő kapacitást látunk. A görbe egyenetlensége részben az időjárás miatt lehet, de részben a jelentési rendszer menet közbeni változásának lehet az eredménye.

ETS kibocsátás

2. 2025-ben az ETS-kibocsátás a legtöbb országban a vártnál gyorsabban csökkent, ami megerősíti, hogy a rendszer működik, és azt 2030 után sem szabad gyengíteni.

Nemzeti energia- és klímaterveikben a tagállamoknak nem kell részletezniük azokat a szakpolitikákat és intézkedéseket, amelyek csökkentik az üvegházhatásúgáz-kibocsátást az uniós ETS hatálya alá tartozó ágazatokban. Ugyanakkor kötelesek olyan forgatókönyveket bemutatni, amelyek szemléltetik az ETS-kibocsátás várható alakulását az uniós klímacélokkal összhangban. Emiatt a múltbeli adatok és a szakpolitikai intézkedésekkel kiegészített (with additional measures, WAM) előrejelzési pályák összehasonlítása inkább a tagállamok saját várakozásaihoz viszonyított referenciaként szolgál, semmint az ETS-ágazatokra vonatkozó NEKT-intézkedések végrehajtásának közvetlen értékeléseként. Az ETS tekintetében már rendelkezésre állnak a 2025-ös adatok; ezek azt mutatják, hogy – néhány kivételtől eltekintve – az **ETS-kibocsátás az előző évhez képest csökkenést mutat a NEKT-Követő rendszer hatálya alá tartozó tagállamok többségében** (a 17-ből 13 országban; a kivételek közé tartozik Belgium, Horvátország, Portugália és Spanyolország). Ezt az eredményt nagyrészt az energiaágazat (különösen az áramtermelés), és nem az energiaigényes ipar érte el.

A történelmi adatok és a WAM-forgatókönyvek összehasonlítása hasonló képet mutat. A kivételek száma ugyan korlátozott, mégis jelentős: Szlovénia és Spanyolország esetében mérsékelt eltérések tapasztalhatók – ami arra utal, hogy ETS-kibocsátásuk nem csökken olyan ütemben, ahogyan azt NEKT-forgatókönyveik előirányozták; míg Ciprus és Csehország kibocsátása jelentősen meghaladja a várt pályát. Ezzel szemben azon 16 tagállam közül, amelyek esetében összehasonlítható ETS-adatok állnak rendelkezésre, 12 már a várt ETS-pálya alatt teljesít – közülük tizenegy jelentős mértékben. Összességében ez azt jelenti, hogy az ETS-kibocsátások általában összhangban vannak a tagállamok által a NEKT-ek kidolgozásakor várt értékekkel, vagy azoknál alacsonyabbak. Ez mutatja, hogy az

ETS-rendszer jelenlegi felépítésében a várakozásoknak megfelelően működik. A 2030 utáni felülvizsgálat során ezért meg kell őrizni az ETS-rendszer integritását és ambíciószintjét, ahelyett, hogy gyengébb kialakítási megoldásokkal gyengítenék azt. A prioritásnak a már eredményesen működő keretrendszer megerősítésének kell lennie, nem pedig az alapvető struktúra újbóli megvitatásának.

Magyarországon is csökkenő kibocsátási trendeket mutatnak az ETS rendszer hatálya alá tartozó szektorok.

ESR kibocsátás

3. 2024-ben az erőfeszítés-megosztási rendelet (effort-sharing regulation, ESR) hatálya alá tartozó ágazatokban nem csökkent elég gyorsan az ÜHG-kibocsátás, ami megerősíti, hogy az EU-nak a következő uniós költségvetésben a dekarbonizációt szolgáló közfinanszírozás növelését – és nem csökkentését – kellene előirányoznia.

NEKT-jeikben a tagállamoknak hiteles szakpolitikákat, intézkedéseket és beruházási terveket kell meghatározniuk az erőfeszítés-megosztási rendelet (ESR) hatálya alá tartozó ágazatok ÜHG-kibocsátásának csökkentésére. Ezekben az ágazatokban csökken a leglassabban a kibocsátás, és a legtöbb tagállam elmarad a várt pályától. A követő rendszer által vizsgált **17 tagállamban mindössze 1,2%-kal csökkent az erőfeszítés-megosztási ágazatok kibocsátása 2024-ben**; ez a leggyengébb éves csökkenés 2019 óta.

Ez az összesített adat egy másik aggasztó tendenciát is takar: a **17 tagállam közül 10-ben tényleges növekedést** regisztráltak 2023 és 2024 között (csupán Görögországnak, Lengyelországnak, Dániának, Portugáliának, Németországnak, Olaszországnak és Írországnak sikerült csökkentenie a kibocsátását).

Ha a tagállamok által a NEKT-jeikben meghatározott pályákhoz viszonyítjuk az adatokat, a kép még rosszabb: a 16 értékelhető ország közül **mindössze 3 (Magyarország, Írország és Lengyelország) teljesít jobban a NEKT-előrejelzéseknél.** Figyelemre méltó, hogy az öt legnagyobb kibocsátó közül négy elmarad a saját nemzeti energia- és klímatervében előirányzott pályától; a legjelentősebb késést Franciaország (+12,1%) és Spanyolország (+8,5%) mutatja.

Ágazati szinten a **közlekedés** küldi a legerősebb negatív jelzést: a **kibocsátás 2024-ben ismét nőtt**, és a legtöbb ország (17-ből 14) a NEKT-ben előirányzott pálya felett teljesít. Különösen nagy az eltérés Horvátország, Portugália, Csehország, Spanyolország és Bulgária esetében. Vegyesebb a kép az **épületek** ágazatában, ahol 17 tagállamból 9-ben nőtt a kibocsátás. A **mezőgazdaság** teljesítménye nagyrészt stagnál – a kibocsátás alig csökkent 2005 óta –, míg a **hulladékgazdálkodás** terén némi hosszú távú előrelépés tapasztalható, bár a tagállamok teljesítménye továbbra is egyenetlen.

A közlekedés kivételével az ágazati trendek és a NEKT-előrejelzések összehasonlítása nem tekinthető kellően megbízhatónak, mivel számos NEKT-forgatókönyv bázis éve nem illeszkedik megfelelően a múltbeli statisztikai adatokhoz. Mindazonáltal az összkép azt mutatja, hogy ezek az ágazatok még nem érik el azokat a strukturális csökkenéseket, amelyekre a közös kötelezettségvállalási rendelet szerinti célok és a tényleges teljesítmény közötti rés megszüntetéséhez szükség lenne. A folyamat felgyorsítása érdekében az EU-nak és tagállamainak többet (és hatékonyabban) kellene költeniük. Ahogyan a jelenlegi és a korábbi NEKT-elemzések is mutatják: **ahol a nemzeti beruházások nem egyértelműek vagy nem elégségesek, ott a várt pályák gyorsan eltérnek a valóságtól.**

A következő EU költségvetés jelentős lehetőséget kínál a fejlődésre: több forrást kellene biztosítania –

a kiadások legalább 50%-át az éghajlatvédelemre, a természetvédelemre és a reziliencia erősítésére fordítva –, emellett célzottabb támogatást kellene nyújtani azoknak az ágazatoknak, amelyek átalakítását a tagállamoknak jelenleg nem sikerül megvalósítaniuk.

Magyarországon a közlekedés egyenetlen, de összességében növekvő tendenciát mutat. Az épületek szektor, a mezőgazdaság és a hulladékgazdálkodás csökkenő kibocsátási tendenciákat mutat.

Megújulók

4. 2024-ben a megújuló energiaforrások elterjedése és az energiamegtakarítás EU-szinten nem haladt elég gyorsan. Ez megerősíti, hogy a 2030 utáni keretrendszernek mindkét területre vonatkozóan kötelező erejű célkitűzéseket és szigorúbb megfelelési mechanizmusokat kell tartalmaznia.

A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos helyzet az NEKT-Követő rendszer egyik leginkább egyoldalú eredményét mutatja. 2024-ben a megújuló energiaforrások aránya a végső energiafogyasztásban továbbra is növekedett a rendszer által vizsgált legtöbb tagállamban (a 17-ből 11-ben); csupán Belgiumban és Horvátországban volt tapasztalható enyhe csökkenés, négy másik országban pedig stagnált az arány. Azonban ez **a növekedés nem elég gyors** ahhoz, hogy elérje azokat a pályákat, amelyeket a tagállamok saját NEKT-jeikben meghatároztak. 2024-ben a megújuló energiaforrások aránya 17-ből 15 országban elmaradt a NEKT-ben előirányzott pályától; csupán Bulgária esetében volt nagyjából összhangban az érték az előirányzattal, Észtország pedig a vártnál jobban teljesített. Bár ezek a NEKT-pályák önmagukban nem kötelező erejűek, jelzésértékűek lehetnek arra nézve, hogy a tagállamok elég gyorsan vezetik-e be a megújuló energiaforrásokat ahhoz, hogy teljesítsék a 2030-ra kitűzött uniós megújulóenergia-célhoz való, tőlük elvárt hozzájárulást. A jelzés eddig negatív: a megújuló energiaforrások aránya nő, de nem olyan ütemben, ahogyan azt a tagállamok saját terveikben előirányozták.

Első ránézésre kevésbé riasztóak az energiafogyasztási mutatók, ám ez inkább a nemzeti tervezett fejlődési pályák gyengeségét tükrözi, mintsem a hatékony végrehajtást. 2024-ben az NEKT-Követő rendszerben szereplő országok mintegy fele a végsőenergia-fogyasztásra vonatkozó várt pályájának megfelelően teljesít; jelentős eltérések „csupán” Horvátországban, Cipruson, Észtországban, Portugáliában és Spanyolországban tapasztalhatók. A primerenergia-fogyasztás értékei is ezt a tendenciát erősítik meg (17 tagállamból 13 esetében látszik összhang a vonatkozó NEKT-pályákkal, bár ez az összehasonlítás némileg kevésbé megbízható). A történelmi tendencia azonban sokkal aggasztóbb: **a végsőenergia-fogyasztás szinte minden országban – 17-ből 15-ben – stagnál vagy növekszik** (csupán Dánia és Németország csökkentette azt az előző évhez képest), miközben a primerenergia-fogyasztás is nőtt vagy stagnált 17-ből 10 országban. Ennek következtében előfordulhat, hogy egyes országok teljesítménye megfelelőnek tűnik a saját NEKT-pályáikhoz képest, miközben a végrehajtás még mindig elmarad attól a szinttől, amely az EU 2030-ra kitűzött általános energiahatékonysági céljához való nemzeti hozzájárulások teljesítéséhez szükséges.

A trend megfordítása érdekében a 2030 utáni európai keretrendszernek meg kell őriznie a kötelező érvényű célokat mind a megújuló energiaforrások, mind az energiahatékonyság tekintetében – és azokat nemzeti szinten kell bevezetnie. Erre az elkötelezettség megerősítése, az elszámoltathatóság javítása, valamint a gyenge nemzeti ambíciók és az elégtelen végrehajtás megelőzése érdekében van szükség. A felülvizsgált irányítási rendeletnek való megfelelést is meg kell erősítenie azáltal, hogy egyértelműbb következményeket szab a nem teljesített célokhoz, a gyenge NEKT-ekhez és a figyelmen kívül hagyott bizottsági ajánlásokhoz, többek között megerősített korrekciós mechanizmusok és erősebb pénzügyi ösztönzők révén.

Magyarországon a megújuló energiaforrások aránya az elektromosság termelésben nő, de (a fentebb leírt trendeknek megfelelően) ez a növekedés elmarad a NEKT-ben tervezettől.

Fosszilis kivezetés, energiaszegénység

5. A fosszilis energiahordozók kivezetésében erőteljesen látszik az ambíció hiánya és a közös módszertan szükségessége. Összehasonlíthatóbb mutatókra van szükség az energiaszegénység terén.

A trendek elemzéséből kitűnik, hogy egyértelmű keretrendszerre van szükség a fosszilis energiahordozók-, és az ezek támogatásainak kivezetésére. Erre az EU Irányítási Rendelete (Govrnance Regulation) felülvizsgálata nagyszerű alkalmat adhat. Szintén érezhető a hiánya egy igazságos átmenetet biztosító keretrendszernek, ide értve az energiaszegénység adatainak mérését, megítélését és a célok hatékonyabb integrálását.

Magyarországon a fosszilis üzemanyagok támogatásán mértéke egyenetlen képet ad, ami tükrözi a terület átpolitizáltságát.

A frissített Nemzeti Energia- és Klímaterv Követő PDF változata - ábrákkal - letölthető ide kattintva.

- *Fenti írás a Plan4Climate projekt keretében jött létre. A Plan4Climate projekt az Európai Unió LIFE Program támogatásával működik. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Bizottság hivatalos álláspontjával.*
- *Az írás alapjául szolgáló NEKT-Követő itt érhető el: Explore NECP tracker 2026 update with interactive dashboard - CAN Europe*

Sajtókapcsolat:

- Ladányi-Benedikt Ildikó, kommunikációs vezető
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- +36 1 216 7297
- info@mtvsz.hu

Eredeti tartalom: Magyar Természetvédők Szövetsége

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:
https://hellosajto.hu/?p=33947